

1 Spa in 1918: Toen de stad van de wereld was afgesneden

In 1918 was Spa, gedurende 8 maanden van de rest van het land afgesloten. De Duitse bezetter creëerde er een kiesdistrict, afgesneden van de omliggende gemeenten. De inwoners van Spa mochten niet uit de stad en niemand mocht er binnen zonder een "paspoort".

Deze maatregelen werden opgelegd als gevolg van de aanwezigheid van Willem II, de Duitse keizer, die zijn hoofdkwartier in het kuuroord vestigde omwille van de grote hotelcapaciteit.

In totaal werden er voor 3000 mannen en 800 officiers woningen gevorderd en er werden voor 800 paarden stallen gebouwd.

Dit verlengd verblijf vond plaats in het teken van angst voor de Kaiser. De angst voor een aanval deed hem meerdere malen verhuizen. Hij had vier residenties, waaronder de kastelen van 'Fraineuse' en 'Neubois'. 'Neubois' werd uitgerust met een ondergrondse schuilplaats om de Kaiser tegen luchtaanvallen te

Kasteel 'la Fraineuse'

Kasteel 'Neubois'

beschermen. Deze bunker (die nog steeds bestaat) werd nooit gebruikt, maar is waarschijnlijk de eerste schuilkelder in de geschiedenis.

Op 9 november, werd Spa ook het theater van één van de grootste momenten uit de geschiedenis: de troonafstand van de Kaiser. De volgende dag stak de gevallen vorst de Nederlandse grens over, waar hij tot zijn dood in 1941 in ballingschap leefde.

Maison du tourisme du pays des Sources

Place Royale, 41 - 4900 SPA

Tel. : +32 (0)87 79 53 53 - Fax : +32 (0)87 79 53 54

Email : tourisme@spa-info.be - www.spa-info.be

2 Het Regiment Museum

Dankzij documenten, foto's en voorwerpen vertelt het memoriaal het leven van dit glorieuze regiment van 1830 tot nu. Het is ook een tocht doorheen de grote historische evenementen van België.

Avenue du 12ème de Ligne Prince Léopold, 1
4900 SPA
Tel. : +32 (0)87 79 28 77

3 40-45 Memories

Herinnering aan het burgerleven en militaire leven tijdens de Tweede Wereldoorlog. Open op zondagmiddag en op afspraak.

Rue des Ardennes, 54 - 4920 AYWAILLE
Tel. : +32 (0)4 384 54 31
Email : aqualia.winkin@skynet.be

4 Museum 'December 1944' - La Gleize

Dit museum bevindt zich daar waar de Slag om de Ardennen plaatsvond. Het is opgedragen aan de 50 miljoen mannen, vrouwen en kinderen welke het leven verloren tijdens de Tweede Wereldoorlog. Authentieke audiovisuele documenten (17 dia's, meer dan 85 poppen met originele kleding), voertuigen, militair materiaal en wapens van toen en de tank "Koninklijke Tijger", uniek in België, de trots van de Duitse panzerdivisie.

Tijger-tank voor het museum

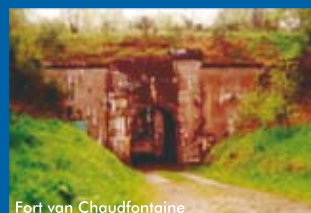
Rue de l'église, 7 - 4987 LA GLEIZE (STOUMONT)
Tel. : +32 (0)80 78.51.91 - www.december44.com

De 'Koninklijke Tijger'-tank in La Gleize is één van de zes laatste exemplaren ter wereld. Hij werd door de plaatselijke bevolking gekocht van de Amerikanen, voor een fles whisky. Hiermee is dit één van de laatste getuigen van de vreselijke gevechten die hier plaatsvonden.

5 De Forten

De forten van Chaufontaine en Embourg werden gebouwd in 1880. Ze maakten deel uit van de 12 forten die de verdedigingslinie van Luik vormden en welke een belangrijke rol speelde tijdens de twee Wereldoorlogen. Inderdaad, door hun weerstand konden de geallieerde troepen zich organiseren en zich voorbereiden op de gevechten. Ter nagedachtenis aan deze helden heeft

Fort van Chaufontaine

Luik het Legioen van Eer van de Franse Staat ontvangen.

Chaufontaine Fort

Tijdens de Eerste Wereldoorlog doorstaat het fort de aanslagen van 11 en 12 augustus 1914, maar een granaat vliegt door het dak van het munitielokaal. De brand die hierop volgde maakt een einde aan de verdediging via het fort. De herinnering aan 71 slachtoffers wordt in ere gehouden door middel van de militaire begraafplaats op de noordzijde van de heuvel. Tijdens de Tweede Wereldoorlog weerstaat het fort enkele dagen maar, aangevallen door de Luftwaffe, wordt hij op 17 mei 1940 verlaten. Tegenwoordig is er een adventure-attractie gevestigd.

Rue du XIII Août - 4050 CHAUDFONTAINE
Tel. : +32 (0)4 361 08 20
Email : info@fortadventure.be - www.fortadventure.be

Fort van Embourg

In 1914 heeft het fort actief deelgenomen aan de slag om Sart-Tilman die de Duitse opmars vertraagde. Op 10 mei 1940 breekt er opnieuw oorlog uit. De Duitsers zetten alle middelen in om de twee kleine forten te overwinnen: 2000 Duitse soldaten zijn gewond, omgekomen of vermist in de strijd. Het oorlogsmuseum laat een verzameling wapens en uniformen zien; geleide bezoeken het hele jaar door op de 4e zondag van de maand om 14u. Ook op afspraak.

Rue du Fort - 4053 EMOURG
Tel. : +32 (0)497 20 35 70
Email : fortembourg@yahoo.fr

En verder...

6 Burcht van Logne.

Dit fort was in handen van de familie 'de La Marck', die ook wel het Everzwijn van de Ardennen genoemd werd. Ze onderging vele gevechten.

Het grootste gevecht vond plaats in 1521 toen keizer Karel V probeerde Logne met de grond gelijk te maken voordat 'Robert II de La Marck' teveel macht kreeg, want hij werd steeds belangrijker in de streek. Begeleid door een troep van 20.000 mannen en gewapend met 20 zware kanonnen, nam Karel V Logne in slechts 11 dagen. De ooit 'onneembare' vesting was niet bestemd tegen de nieuwe wapens zoals de kanonnen.

Kasteel van Logne

Domein van Palogne
rue de la Bouverie, 1 - 4190 VIEUXVILLE (FERRIERES)
Tel. : +32 (0)86 21 20 33
Email : info@palogne.be - www.palogne.be

7 De slag om Sprimont (La Redoute)

Sougne-Remouchamps tijdens de strijd, afkomstig van de collectie van het museum van het Land van Ourthe-Ambève in Comblain-au-Pont.

Bovenaan de bekende (fiets) helling van de 'Redoute' in Remouchamps, staat het monument opgericht ter herinnering aan de slag tussen de Oostenrijkers en het Franse Revolutionaire leger op 18 september 1794. Deze slag werd gewonnen door de Fransen, maar de naam Sprimont wordt genoemd op de Arc de Triomphe in Parijs.

Aan te raden boeken

Voor meer informatie over de Tweede Wereldoorlog, raden wij U twee folders aan (in het Frans):

- LEFEBVRE P., *Offensive au Pays de Stavelot : «Guerre et crimes de guerre»*, Tourist Office of Stavelot
Tel. : +32 (0)80 86 27 06 - www.stavelot.be/tourisme
- *Mémoires de guerres - Chemin de paix*, RSI of Trois-Ponts
Tel. : +32 (0)80 68 40 45 - www.troisponts-tourisme.be

MAISON DU TOURISME
DU PAYS D'OURTHE-AMBLEVE
rue de Louveigné, 3
4920 REMOUCHAMPS
Tel. : +32 (0)4 384 35 44
Email : info@ourthe-ableve.be
www.ourthe-ableve.be

MAISON DU TOURISME
DU PAYS DES SOURCES
Place Royale, 41 - 4900 SPA
Tel. : +32 (0)87 79 53 53
Email : info@paysdessources.be
www.paysdessources.be

MAISON DU TOURISME
DES THERMES & COTEAUX
Avenue des Thermes, 78b
4050 CHAUDFONTAINE
Tel. : +32 (0)4 361 56 30
Email : info@thermesetcoteaux.be
www.thermesetcoteaux.be

Oorlogsherinneringen

Onze contreien die doorkruist worden door belangrijke wegen, waren sinds de Middeleeuwen vaak het middelpunt van gevechten. De twee laatste Wereldoorlogen hebben ook onze valleien gekenmerkt en hun pijnlijke souvenirs zijn nog steeds aanwezig. Door middel van deze folder zal U deze slechte tijd herbeleven.

PAYS D'OURTHE-AMBLEVE
Pays de la Convivialité - Gastvrij land - Land der Gastfreundschaft

www.ourthe-ableve.be

De laatste kans van Hitler

De Slag om de Ardennen: De Peiper-doorbraak

Joachim Peiper
(30 januari 1915, Berlin - 13 juli 1976, Traves, France)

De situatie...

In september 1944, stond Hitler te popelen om de macht in het westen terug te krijgen. Hij bedacht het plan "Wacht am Rhein" welk bestond uit: ofwel het geallieerde front te doorbreken en Antwerpen te bereiken, ofwel een herhaling van de doorbraak gemaakt tegen de Fransen in 1940. Drie legers werden georganiseerd in de kalme en heuvelachtige Belgische Ardennen onder bevel van de commandant von Rundstedt. Er waren 250.000 mannen, 30 divisies waarvan 11 Panzers en 14 gemotoriseerde infanteriën met hulp van 2.000 tanken en 3.000 vliegtuigen.

Als deze strijdkrachten tot aan de Noordzee zouden komen, dan zouden de geallieerden in Nederland en België omcirkeld worden. Het Westelijke Front zou dan vernietigd zijn. In de Ardennen hadden de Amerikanen op een 140 km breed front slechts 4 divisies, waarvan 2 sterk beschadigd waren in de weken daarvoor en 1 samengesteld uit rekruten. De verrassingsaanval werd gelanceerd op een front van 64 km op de ochtend van 16 december 1944. Door het slechte weer moesten de geallieerde vliegtuigen aan de grond blijven. De mannen van de 1ste SS Panzer divisie Leibstandarte Adolf Hitler, bekend om de schending van de Conventie van Genève en aangevoerd door de luitenant-kolonel Joachim Peiper, werden persoonlijk benoemd door Hitler om het speerpunt te zijn van het Ardennenoffensief. Hun missie was om de Amblèvevallei binnen te dringen tot aan Trois-Ponts, dan Huy-aan-de-Maas te bereiken, voordat naar Antwerpen kon worden doorgestoken. Alles ging niet zoals gewenst....

De Peiper-doorbraak van uur tot uur

18 december 1944	19 december 1944	20 december 1944	21 december 1944	22 december 1944	24 december 1944
------------------	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------

Stavelot bij zonsopgang.

Peiper geeft het bevel om aan te vallen en de brug onbeschadigd in te nemen. Deze brug is één van de weinige waarover de 70 ton zware Tiger II tank kan rijden. De panzers rijden richting Chemin du Château. Het kleine stadje wordt slecht verdedigd door de GI's die ondanks hun wilskracht, gedwongen zijn zich terug te trekken.

9u15 : de brug is ingenomen

Rond 13u00, komt de Amerikaanse versterking via de weg 'la Haute Levée', dit zijn de mannen van de 30e infanterie divisie « Old Hickory », berucht om hun agressiviteit in de strijd. Peiper moet snel handelen en vooruitgang maken. Hij verzuimd om de stad volledig in te nemen en de G.I. profiteren ervan om huis voor huis de stad terug te winnen.

Route de la Haute Levée, 9u30

Het 5e Belgische Fusiliers Bataljon beheert de brandstof. Opdat deze niet in handen van de Duitsers valt, steken ze er de brand in zodra de laatste G.I's Stavelot evacueren. Zo'n 500.000 liter gaat in rook op, de rest zal naar een veilige plaats gebracht worden door het Amerikaanse leger.

Trois-Ponts, 11u45

Zodra de panzers uit Stavelot vertrekken, blazen de Amerikanen de brug over de Amblève op. Vanuit Stavelot valt Peiper Trois-Pont aan via Wanne. De SS officier wacht op het resultaat van de aanval. Om 12u30 begrijpt hij dat, als gevolg van twee hevige explosies, het oversteken van de Amblève en de Salm vanaf nu onmogelijk is. Hij stuurt zijn versterking naar La Gleize.

La Gleize, 13u00

Aankomst van het hoofd van de pantsercolonne.

Brug van Neufmoulin, 16u30

De pioniers van Uncle Sam zijn klaar. Ze hebben de brug van mijnen voorzien voor de aankomst van de Duitsers. De eerste tank komt de bocht om; de brug wordt opgeblazen. Peiper is buiten zichzelf, hij moet opnieuw rechtsomkeert maken. De SS strijders slaan hun bivak op tussen La Gleize en Stoumont, welke hij de volgende dag moet aanvallen.

Stoumont, 20u00

Aankomst van ongeveer 650 mannen van de 30e infanterie divisie.

Stavelot

Vanaf 6u00 's ochtends houden de Amerikaanse soldaten de brug onder schot. Meerdere Duitse aanvallen om de brug in te nemen mislukken. 19u45: de mannen profiteren van de duisternis en een rookgordijn, om de brug op te blazen. Alleen via de brug van 'Petit Spay' kunnen de gevechten voortgezet worden. De aanvallen tegen de brug, met het oog op het opnieuw innemen van de stad, mislukken één voor één.

Trois-Ponts, 16u45

De groep van gepantserde gevechtsvoertuigen Uncle Sam Lovelady, genoemd naar de commandant, heeft als missie Stavelot te bereiken via de rijksweg. De Sherman worden door de Duitsers tegengehouden bij de brug van Petit Spay. De SS troepen van Peiper worden omringd in Stoumont-La Gleize.

Brug van Petit Spay

De brug van Stavelot was nu onder Amerikaanse controle, de brug van Petit Spay wordt de enige doorgang om de Amblève over te steken en om versterking aan de Peiper colonne te brengen. Deze steekt op ongeveer 800m van Trois-Ponts de rivier over door het water.

Stoumont, 8u15

De Duitsers vallen het dorp aan wat in de dichte mist zit. En om 11u is het dorp geheel in handen van de SS, die nu richting Remouchamps optrekt.

Station van Stoumont, 16u45

Peiper heeft bijna geen brandstof meer. Zijn doel is nog steeds de Maasvallei te bereiken en niet de stad Luik, zoals de geallieerden denken. Het is mogelijk om bij het gehucht Zabompré de Amblève over te steken. De Amerikanen zijn ervan overtuigd dat het volgende doel van de SS Remouchamps is. Ze hebben troepen in het station van Stoumont gelegerd. Gelukkig komt de Amerikaanse versterking net op tijd. De tanken zijn net gerepareerd in Sprimont en niet volledig uitgerust. Ondanks alles schakelen ze toch de Panther SS uit de strijd, terwijl de mannen van de 30e DI de half-tracks, volgeladen met vijanden, geheel uitschakelen. Peiper geeft opdracht om terug te keren naar Stoumont, om op brandstof en noodzakelijke munitie te wachten. Peiper heeft geen uitweg meer.

Vertrek uit Stavelot richting Trois-Ponts, 8u30

De mannen van de groep « Knitel » vallen Stavelot aan, via de weg van Trois-Ponts. Ze zijn versterkt met twee Tigre II. De G.I. moeten zich terug trekken.

12u00 : de SS bezetten het station, maar worden bedolven onder een regen van granaten door de troep van « Old Hickory ». De Duitsers staken de aanval rond 13u00.

Rond 15u00, worden Ster en Parfondruy bezet door de SS en even later Renardmont.

16u00 : De SS die Trois-Ponts via de hoofdweg willen verlaten worden in dat gedeelte van de stad aangevallen.

Cheneux, 14u00

De para's van de 82e Airborne komen te hulp. Ze belegeren eerst het dorp, welk bezet is door de anti-aircraft-éenheden en de SS infanterie welke de rivier overstaken in Petit Spay. 19u30: de para's beginnen de aanval op Cheneux. De gevechten, die vreselijk zijn, houden de hele nacht aan.

Stoumont, 15u30

De G.I. vallen het tehuis Saint Edouard aan, welk omgevormd is tot bunker. Om 16u45 is dit ingenomen. Vreselijke gevechten van man tot man volgen nu om het weer terug te krijgen, met als gevolg dat het tehuis meerdere malen van hand zal veranderen....

Tank 'Tigre' van het museum 'December 1944'

Verlaten van Stavelot richting Trois-Ponts, 12u00

De mannen van Lovelady hernemen Ster en om 14u00 wordt Parfondruy bevrijd. Het gehucht Renardmont moet tot 18u00 wachten.

Brug van Petit Spay 9u00

« Krak ! », de brug van Petit Spay draagt het gewicht van de tank Jagdpanzer IV/L70 niet en iedereen valt in de ijsskoude rivier.

Cheneux, 8u00

De para's krijgen versterking. Vanuit Monceau dringen ze het gehucht via het zuiden binnen en de bloedende strijd zal de hele dag duren.

17u00: Cheneux is in handen van de Amerikaanse elitetroepen. Het aantal slachtoffers is onoverzichtelijk: slechts 59 van de 280 para's zijn er levend uitgekomen.

Stoumont, 23u00

De mannen van « Old Hickory » nemen bezit van het "fort" (Sint-Edouard). Deze keer is de échte. Na 19 uur strijd en wilde gevechten komen de 250 burgers levend uit de schuilkelders. Een echt wonder!

Van Stavelot richting Trois-Ponts, 8u00 zware tegenaanval van de G.I's. geholpen door de Sherman tanks in de richting van Trois-Ponts. De strijd duurt de hele dag.

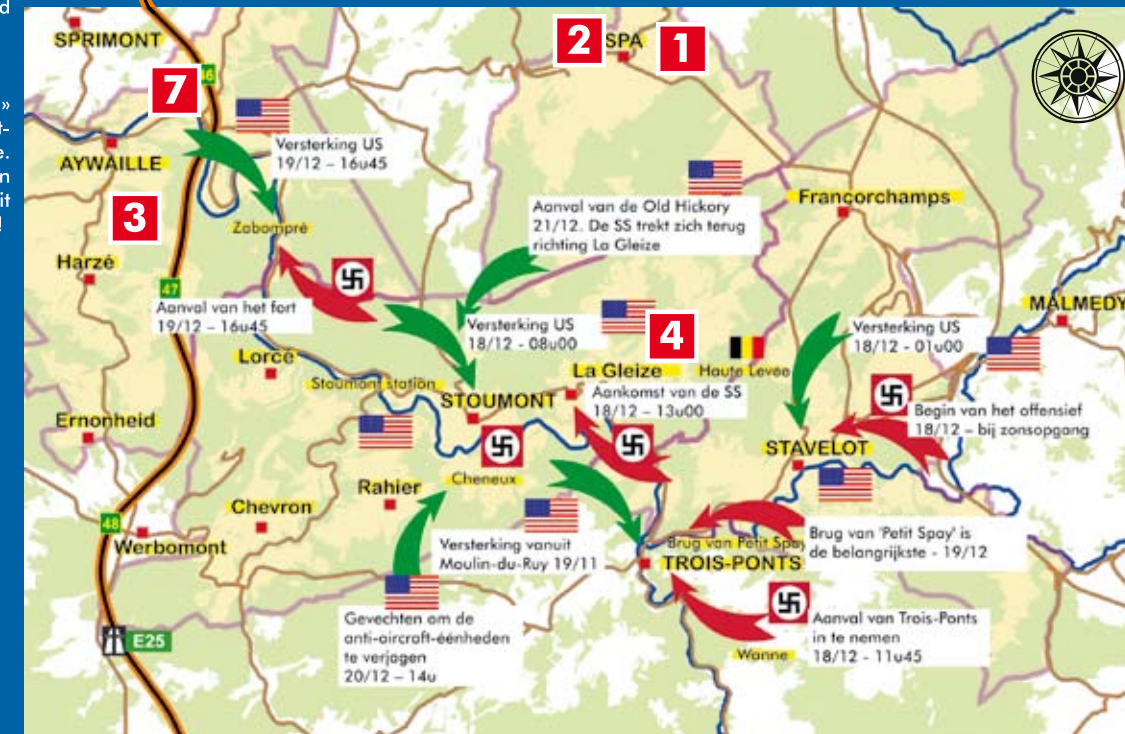
La Gleize

De mannen van « Old Hickory », gesteund door de troep van de 3e geblindeerde Amerikaanse Divisie bezetten Stoumont met geweld. De SS moet zich terugtrekken tot La Gleize. 15u00: begin van de aanval door de Amerikaanse artillerie. Het dorp ondergaat enorme schade en zal de bijnaam « Der Kessel von La Gleize » krijgen (de kachel van La Gleize).

Stoumont, 14u15:

Het dorp is bevrijd.

5 Forten van Chaudfontaine en Embourg E25 - Afrit 44 of 42

6 Burcht van Logne E25 - Afrit 48

Wij danken Christian Dujardin voor zijn waardevolle samenwerking

Wettelijk depot nr : D/2012/5162/10 - Hoofdredacteur: Regionale Economische Groepering van de Ourthe-Amblèvevallei (vzw GREOA) (Jacques Lilien), Place de Chézy, 1, 4920 Harzé. Met de steun van het Generaal Commissariaat voor Toerisme van Wallonië en de Provincie Luik (FTPL) - Grafische vormgeving : GREOA - www.greoa.be - Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling: Europa investeert in zijn platteland.